

Tekel Genel Müdürlüğünce yaptırılacak tütün bakım ve işleme evleri için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel, Bütçe Komisyonları raporları (1/206)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/698, 6 - 1597

6 . VI . 1947

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Tekel Genel Müdürlüğünce yaptırılacak tütün bakım ve işletme evleri için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında Gümrük ve Tekel Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 6 . VI . 1947 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulduğunu arz ederim.

Başbakan

R. Peker

Gereke

Tekel İdaresi tarafından satışa arzedilen mamul tütün ve sigaralar için lâzım olan yaprak tütünlerin müstahsıldan satın alındıktan ancak iki buçuk sene sonra imalât için fabrikalara verilmesinde fennî zaruret vardır.

Adı geçen İdarenin yıllık tütün ve sigara satışları halen 18 milyon kilo kadardır. Mamullerin nefasetini muhafaza ve idame bakımından elde daimî olarak ortalama 45 milyon kiloluk yaprak tütün stoku bulundurulması ve istihlâk senede seneye artmakta olduğundan ilerideki senelere ait stokların bu miktardan daha fazlaya çıkarılması gerekmektedir.

Tekel İdaresinin yaprak tütün stokları İstanbul, İzmir, Samsun, Adana ve Malatya gibi fabrika merkezleri olan yerlerde muhafaza edilmekte olup buralara senelik istihlâk ile mütenasip olarak stoklarına her sene ilâvesi gereken tütünler istihsal mntakalarına yakın olan Bursa, Bandırma, İzmit, Adapazarı, Tokad ve saire gibi merkezlerde ambarlanarak mütaakıp mubayaa devresine kadar işlenmekte ve bilâhara da stok merkezlerine taşınmaktadır.

Tekel İdaresinin halen elinde stok olarak mevcut bulunan 37 350 000 kilo tütünden ancak 17 890 000 kilosu fennî şartları haiz ve bu maksatla inşa edilmiş olan depolarda muhafaza edilmesine mukabil geriye kalan 19 460 000 kilo gibi mühim bir kısmı başka maksatlarla yepıtılmış ve her türlü hava tesirlerinin kolaylıkla nüfuzuna müsait kısmen veya tamamen ahşap binalarda ve normal istiap hadlerinden çok daha fazla miktarlarda istif edilmek suretiyle ambarlanmış bulunmaktadır.

Fennî şartları ihtiva etmiyen bu gibi binalarda istiap hadlerinden de fazla olmak üzere ambarlanmasına mecburiyet hâsıl olan tütünlerin yarıya yakın kısmı manipülasyona tâbi tutulmamakta ve bundan başka yine gayri fennî olan bu binalarda tütünler üzerinde hasar yapan haşaratla da gereği gibi mücadele edilememektedir.

Bu yüzden, işlenmeden fabrikalara sevk edilen bir kısım balyalar çürük, küflü, ezik ve basıklı

ve hastalıklı yaprakları da ihtiva etmesinden dolayı idare zarar görmektedir.

Filhakika, yapılan incelemelere göre;

a) Ambarsızlık veya bazı ambarların fennî şartları ihtiva etmemesi yüzünden takriben 10 milyon kilo tütünün işlenmemesi sebebiyle tütünlerin içinde bulunan takriben % 10 nispetindeki bıçak yani yüksek nevi tütünlerimizin kıymetlendirilememesi neticesinde husule gelen kıymet farkından dolayı 1 000 000 lira;

b) Tütünlerde bakımsızlığın ve hasarâtın yaptığı zararların önlenmesi sağlanamadığından 1 400 000 lira;

c) Yersizlik dolayısıyla alım noktalarından yapılan sevkiyatın geciktirilmesi ve kış mevsimine rastlaması dolayısıyla ödenen nakliye ücret farkları 400 000 lira;

d) Tütünlerin vaktinde manipülasyona tâbi tutulmaması neticesinde husule gelen fazla fire, toz ve kırık ziyatı yüzünden 1 400 000 lira;

Olmak üzere her sene İdarenin uğradığı zarar ceman 4 200 000 lira olarak tahmin edilmektedir.

Bundan başka bilhassa İstanbul'da bakım ve işleme evi olarak kullanılan binalardan ahşap olanların arzettiği yangın tehlikesinden dolayı bu maksatla kullanılmıyarak boşaltılması ve bu gibi binalarda bulunan tütün depolarının şehir için yangın tehlikesinin önlenmesi bakımından işyerlerinden uzak semtlerde kapı ve pencereleri demir, kâğıt ve dört tarafa açık binalara nakledilmesi lüzumu İstanbul Belediyesi Daimî Encümenince karar altına alınmış bulunmaktadır.

Gerek Tekel İdaresinin her sene uğramakta olduğu zararın ve gerekse yangın tehlikesi gibi manzurların önlenmesi için, tütün stoklarının fennî şekilde bakım ve işleme ve muhafazası bakımından yurdun muhtelif alını, transit, bakım ve işleme bölgelerinde yeni bakım ve işleme evleri yapılması kesin bir zaruret halini almıştır.

Yukarıda belirtilen zaruretler karşısında 1947 senesinden itibaren 5 senede ikmal edilmek üzere ilk plânda İstanbul'da iki işleme evi ile iki bakım evi, Samsun, Bandırma, Trabzon, İzmit, Mudanya ve Adapazarı'nda birer bakım evi ile işleme evi, Alaçam, İnegöl, Agonya, Yayladağ, Gümüşhacıköy, Üskübi, Borçka, İzmir, Düzee, Hopa, Pazar, Tokad, Çarşamba, Sındırgı, Bergama, Adana, Malatya, Akhisar, Muğla, Aydın, Bitlis, Silvan ve Keşan'da birer bakımevi olmak üzere ceman 31 aded bakımevi ile sekiz aded işleme evi yaptırılması kararlaştırılmıştır.

Hükümet programında da yer almış olan yeni bakım ve işleme evleri bilhassa fennî icaplara göre inşa edilecek ve bu binalarda tütünlerimizin, istif, bakım ve işleme bakımından fennî şartlara uygun bir şekilde muhafaza edilmeleri neticesinde yukarıda arz edilen ve senede 4 000 000 lirayı geçen zararları önlenmiş ve yapılacak bu binaların bedeli bu suretle birkaç sene içinde karşılanmış olacaktır.

Kanun yürürlüğe girer girmez derhal faaliyete geçilebilmesi için yıllık ödeme miktarı 5 000 000 lirayı geçmemek şartıyla 25 000 000 liraya kadar gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesini ve bu maksatla bono ihracını sağlamak üzere bu kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Gümrük ve Tekel Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Gümrük ve Tekel Komisyonu

Esas No. 1/206

Karar No. 12

10 . VI . 1947

Yüce Başkanlığa

Tekel Genel Müdürlüğüne yaptırılacak tütün işleme ve bakım evleri için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında

Gümrük ve Tekel Bakanlığına hazırlanan ve 6 Haziran 1947 gün ve 6/1597 sayılı Başbakanlık tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun ta-

(S. Sayısı : 199)

sarısı Komisyonumuzda incelendi.

Gümrük ve Tekel Bakanı Tahsin Coşkan ve Tekel İnceleme ve Denetleme Kurulu Üyesi Fikri Fesçioğlu görüşmelerde hazır bulundular.

Tasarının gerekçesinde etraflı olarak anlatıldığına ve Komisyonda yapılan açıklamalara göre ambarsızlık veya teknik şartları haiz ambarların azlığı yüzünden istihlâk hacmiyle mütenasip yaprak tütün stokları bulundurmaya ve imalden önce fermantasyona zaruri zamanı beklemeye imkân kalmamakta ve bundan başka böceklerle mücadele edilmemek, vaktinde satınalmamak ve işleyememek gibi sebeplerle Tekel İdaresi her yıl önemli zararlara uğramaktadır.

3437 sayılı Tütün Kanununun 40 nci maddesi idareye tütünlerin iyi saklanmasına elve-

rişli nitelikte ambarlar vücuda getirmek ödev ve sorumlunu yüklediğinden gerekli bakım ve işleme evleri yapımının bir programa bağlanması ve bu maksatla gelecek yıllara geçici yüklenmelere girilmek üzere yetki istenmesi Komisyonumuzca da memnurlukla karşılanmış ve kanun tasarısı olduğu gibi kabul edilmiştir.

İlavalesi gereğince Bütçe Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Güm. ve Tek. Ko. Baş.	Sözeü	Kâtip
Mardin	Erzurum	Malatya
S. Düzgören	K. Kamu	
Erzurum	Kastamonu	Kırşehir
M. H. Göle	F. Mağara	N. Erdem
Konya	Trabzon	Urfa
H. Ulusoy	D. Eyiboğlu	O. Ağan

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 1/206

Karar No. 108

11. VI. 1947

Yüksek Başkanlığa

Tekel Genel Müdürlüğüne yaptırılacak tütün bakım ve işletme evleri için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girilmesi hakkında Gümrük ve Tekel Bakanlığınca hazırlanıp Başkanlığın 6. VI. 1947 tarihli ve 6/1597 sayılı tezeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun tasarısı Gümrük ve Tekel Komisyonu raporiyle birlikte Komisyonumuza verilmekle Gümrük ve Tekel Bakanı Tahsin Coşkan ve Maliye Bakanlığı adına Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürü Yardımcısı hazır olduğu halde incelenip görüldü.

Tekel İdaresi, tütünün nefisliğini temin için bunları iki buçuk yıl ambarlarında bekletmek fennî zaruretinde bulunmaktadır ki, yılda 18 milyon sarfiyata göre 2,5 yıllık stok miktarının 45 milyon kilo yaprak tütün olması gerekmektedir.

Bugün İdarenin elinde fennî şartları haiz, ancak 18 milyon kiloyu istiap edecek İdare malı depoların bulunduğu ve geri kalan miktarın mühim bir kısmının hiçbir fennî şartı haiz olmayan

ve başka maksatlarla yapılmış binalarda saklandığı ve bu yüzden İdarenin her yıl; 10 milyon kilo tütünün işletmemesinden bir milyon, fennî olmayan depolarda haseratın yaptığı tahrip-lerden 1 milyon 400 bin;

Vaktinde fennî dopalara getirilemeyen tütünlerin müsait olmayan mevsimde naklinden dört yüz bin;

Manikülasyonsuz kalan bir kısım tütünlerin husule getirdiği fire, toz ve kırıktan 1 milyon 400 bin olmak üzere dört milyondan fazla bir zarar kaydettiği açıklanmıştır.

Hükümet, bu zararı karşılamak üzere gerekli yerlerde 1947 yılından başlayarak beş yılda ikmal edilmek üzere 31 bakımevi ile sekiz işletme evinin yaptırılmasını uygun bulmuş ve tasarısı bu maksatla sevketmiştir.

Tasarıya göre yıllık ödeme miktarı 5 milyon lirayı geçmemek üzere 25 milyon liraya kadar gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişme yetkisi istenmektedir ki; yukarıda arz ve izah edilen zararın telâfisini hedef tutan ve her yılki

ödenme miktarı hemen bir yıllık zarara tekabül eder vaziyette-olan bu teşebbüsü Komisyonumuz da yerinde gördüğünden tasarımı teklifte olduğu gibi aynıyle kabul etmiştir.

İvedilikle görüşülmesi dileğiyle Kamutayın onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Bu rapor Sözeüsü
Edirne	Diyarbakır	Bursa
M. N. Gündüzalp	C. Ekin	F. Bük

Kâtip	Ankara	Ankara
F. Öymen	N. C. Akkerman	C. Gölet
Aydın	Bursa	Diyarbakır
R. Alpman	S. T. Arsal	V. Dicleli
Diyarbakır	Diyarbakır	Eskişehir
I. H. Tigrel	Ş. Uluğ	A. Potuoğlu
İstanbul	İzmir	Mardin
Dr. A. Adıvar	S. Dikmen	R. Erten
Niğde	Samsun	Yozgad
R. Gürsoy	M. A. Yürüker	A. Sungur

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Tekel Genel Müdürlüğünce yaptırılacak tütün bakım ve işleme evleri için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Hükümetçe onanacak programa göre yaprak tütün bakım ve işleme ev ve anbarları yaptırmak veya satın almak ve yıllık ödeme miktarı 5 000 000 lirayı geçmemek üzere 25 000 000 liraya kadar gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeye Gümrük ve Tekel Bakanı ve faizleriyle birlikte bu miktarları geçmemek üzere Gümrük ve Tekel Bakanlığının izni ve Maliye Bakanlığının kefaleti ile bono çıkarmaya Tekel Genel Müdürlüğü yetkilidir

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Maliye ve Gümrük ve Tekel Bakanları yürütür.

Başbakan
R. Peker

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
M. Ökmen

Devlet Bakanı M. A. Renda	Adalet Bakanı Ş. Devrin
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı Ş. Sökmensüer
Dışişleri Bakanı H. Saka	Maliye Bakanı H. N. Keçmir
Millî Eğitim Bakanı Reşat Ş. Sırer	Bayındırlık Bakanı
Ekonomi Bakanı T. B. Balta	Sağlık ve Sosyal Y. Bakanı Dr. B. Uz
Gümrük ve Tekel Bakanı T. Coşkan	Tarım Bakanı F. Kurdoğlu
Ulaştırma Bakanı Ş. Koçak	Ticaret Bakanı A. İnönü
	Çalışma Bakanı Dr. S. İrmak